

КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

по досягненню цілі 10.3. «Українці мають реальну можливість впливати на організацію свого життєвого простору як мешканці спроможних громад»
Програми діяльності Кабінету Міністрів України

1. ПРОБЛЕМА ПОЛІТИКИ

1.1. Проблема. Існуюча система місцевого самоврядування не відповідає потребам жителів територіальних громад у публічних послугах та не забезпечує для них комфортне і безпечне життєве середовище.

1.2. Носій проблеми

- Жителі територіальних громад (сіл, селищ, міст).

1.3. Масштаб проблеми: Загальнонаціональна.

6,4 тис. територіальних громад та їх органах місцевого самоврядування майже відсутні відповідні інституційні та фінансові ресурси для надання якісних та доступних публічних та інших послуг¹.

1.4. Гострота проблеми: Гостра.

Описана проблема характеризується високим рівнем гостроти, оскільки жителі необ'єднаних територіальних громад позбавлені можливості отримувати належні послуги в освітній, медичній та інших сферах, формувати сучасну інфраструктуру, одержувати інші переваги, якими користуються жителі спроможних територіальних громад².

1.5. Динаміка проблеми: Позитивна.

Описана проблема характеризується позитивним рівнем динаміки, оскільки з прийняттям в 2015 році Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» станом на 10.11.2019 в Україні сформовано 1002 об'єднані територіальні громади¹. З початку реформи за 2015 рік було об'єднано 159 територіальних громад, за 2016 – 366, за 2017 – 665, за 2018 – 806. Разом з тим, за умови збереження існуючих темпів об'єднання територіальних громад для завершення цього процесу, наприклад, в Одеській області потрібно ще 21 рік, у Харківській – 27, в Закарпатській – 76².

1.6. Причини проблеми

Причина 1 – подрібненість територіальних громад (*майже 80% (6379) територіальних громад мають населення менше 3 тис. жителів*) та відсутність чітких критеріїв формування спроможних територіальних громад;

Причина 2 – диспропорційність адміністративно-територіальних одиниць районного (субрегіонального) рівня (*Поліський район – 5,6 тис. осіб; Харківський район – 177,7 тис. осіб. Чисельність населення відрізняється у понад 30 разів*), зокрема визначення змісту цього поняття, правового статусу і видів адміністративно-територіальних одиниць, чітких повноважень органів щодо вирішення питань адміністративно-територіального устрою України;

Причина 3 – існування неефективної, централізованої системи місцевих органів

---

¹ Дані моніторингу Мінрегіону процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування (станом на 10.11.2019), посилання: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/494/10.11.2019.pdf>

² Адміністративно-територіальна реформа в Україні: підсумки першого етапу та шляхи подальшої реалізації: допов. зап. / Буркинський Б.В., Горячук В.Ф., Мурзановський Г.М., Чехович З.В.; НАН України, Ін-т пробл. ринку та еко-екол. досліджень. – Одеса: ІПРЕД НАНУ, 2019. – 22 с.

виконавчої влади для управління територіями;

Причина 4 – відсутність інституції, яка б виконувала повноваження щодо здійснення нагляду за рішеннями органів місцевого самоврядування.

1.7. Показники ефективності

- 100% жителів України проживають в спроможних громадах;
- зменшення кількості громад, що потребують підтримки держави мінімум до 30% (за 5 років).

1.8. Опис чинної державної політики щодо вирішення проблеми / її причин

Держава підтримує процес добровільного об'єднання територіальних громад, зокрема шляхом надання фінансової підтримки об'єднаній територіальній громаді у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури.

Крім того, чинне законодавство України містить інші переваги для об'єднаних територіальних громад, які передбачені Бюджетним кодексом України, Податковим кодексом України, законами України про Державний бюджет України на 2018, 2019, 2020 роки, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

При цьому, чинною політикою держави в сфері розвитку місцевого самоврядування залишилися невирішеними питання реалізації принципу повсюдності місцевого самоврядування, тобто його поширення на всій території України та відсутності територій, на яких не поширюється юрисдикція органів місцевого самоврядування всіх рівнів. Також не створено дієву систему відповідальності органів місцевого самоврядування перед людиною, громадою та державою.

2. ПРОПОНОВАНИЙ КУРС ПОЛІТИКИ

2.1. Підціль 1 - формування спроможних територіальних громад

Показники результативності:

- вся територія України (100%) охоплена спроможними територіальними громадами;
- всі адміністративно-територіальні одиниці базового рівня (100%) мають чітко визначені межі;
- в територіальних громадах України сформовано мережі надання публічних послуг та сервісів;
- публічні та інші послуги, що надаються жителю уповноваженими органами, відповідають затвердженим стандартам та нормативам;
- більшість (близько 70%) територіальних громад фінансово самодостатні (бездотаційні) (за 5 років).

Завдання до підцільі 1:

1. Охопити всю територію України спроможними територіальними громадами;
2. Сформувати у всіх територіальних громадах мережі надання публічних послуг та сервісів.

2.2. Підціль 2 - Формування нової системи адміністративно-територіальних одиниць субрегіонального рівня

Показники результативності:

- вся територія України (100%) охоплена районами, які відповідають стандартам територіального поділу країн Європейського Союзу для статистичних цілей рівня NUTS-3;
- всі адміністративно-територіальні одиниці районного (субрегіонального) рівня (100%) мають чітко визначені межі.

Завдання до підцілі 2:

1. Охопити всю територію України районами (округами), які відповідають європейським вимогам та стандартам.

2.3. Підціль 3 - розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади у секторальних сферах

Показники результативності:

- функції органів державної влади та органів місцевого самоврядування розмежовано (відсутність повноважень, що дублюються) з урахуванням принципу повсюдності.

Завдання до підцілі 3:

1. Передати органам місцевого самоврядування повноваження органів виконавчої влади у секторальних сферах.

2.4. Підціль 4 – утворення префектур

Показники результативності:

- за рішеннями органів місцевого самоврядування щодо їх законності та відповідності Конституції здійснюється адміністративний нагляд префектом (100% рішень).

Завдання до підцілі 3:

1. Переформувати місцеві державні адміністрації в органи префектурного типу, основним повноваженням яких буде забезпечення адміністративного нагляду за органами місцевого самоврядування.